

הורד השבת

הוד התורה

יו"ל ע"י ארגון
"הוד התורה"
ר' יוחנן בן זכאי 54 אלעד
טל' 0503-547630

680

התשע"ב

כי תבוא

כתובת המערכת

חתם סופר 6/1
מודיעין עילית

פקס 057-7961563
torani100@gmail.com

ניתן לקבל העלון באימייל

הדלקת נרות 18:26

מוצאי שבת 19:31

מוצ"ש ו"ת 20:06

הזמנים לפי אופק אלעד

שמרו על קדושת העלון

עיניים איכותיות!

אסור לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

כאוב של מחיית עמלק שהצר וארע לנו ונלחם בנו, ואילו בפרשתנו זה נאמר על המצב הנפלא של הכניסה לארץ ישראל!
רוצה התורה ללמדנו שלא רק הדברים המשמחים באים משמים - אלא גם הגזרות הקשות והאסונות נגזרים ונקצבים מלמעלה, ושום דבר בעולם לא קשור כלל לנתוני השטח - אלא אך ורק לרצון הבורא בלבד. הבורא בלבד קובע ומחליט אם המצב יהיה שמח וזוהר, או חלילה עצוב וקודר. (ועיין בהרחבה במלבי"ם ישעיהו מ"ה ז', לגבי הנקודה שה' לא עושה כלל רע ואכזב"ל).
וכדי שנבין היטב את עומק העניין - נעלה כאן שתי סיפורים על הנקודה הזו, ואין ספק שהסיפורים הללו יחדדו לנו מאוד את ההבנה בעזרת ה'
הסיפור הראשון מופיע בתנ"ך בקצרה - וברשות הקוראים החביבים נעתיק אותו כלשון הפסוקים שם, ואחר כך נבאר אותו:

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירששתה וישבת בה:
ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך - אשר ה' אלקיך נתן לך,
ושמית בטנא, והלקת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם: (דברים כ"ו א' - ב').

בפתיחה של פרשת השבוע שלנו ובסיום הפרשה הקודמת - אנו פוגשים חמישה מילים יקרות שטמון בהם יסוד אביר אדיר כביר ונדיר, ולא נזים אם נאמר שבאותן מילים טמונה תמצית ההשקפה הצרופה של האדם היהודי. מה כוונת המשורר והסופר?

בפסוק האחרון של פרשת 'כי תצא' וכן בפסוק הראשון של פרשת 'כי תבוא' - אנו נפגשים עם המילים הנשגבות 'אשר ה' אלקיך נתן לך', ובכפילות הזו מעבירה לנו התורה מסר חשוב:

יהודי יקר! בכל שלב מימי חיך, מהמצב של 'כי תצא' מבטן אימך אל העולם הזה ועד המצב של 'כי תבוא' אל העולם הבא בחזרה, חובתך להאמין ולהבין בכל רגע של הטוב שמושפע ומורעף עליך - הכל זו "מתנת חיים" שהבורא הרחמן נתן לך, וכפי שנאמר בפסוק אשר ה' אלקיך נתן לך - 'נותן' זה לשון מתנה, והישגיך והצלחותיך אינם קשורים כלל לשרירים וקשרים וחכמת חיים ושאר קשקושים שהנך. פשוט בורא עולם חמל עליך והחליט להעניק לך איכות חיים ברמה מסוימת - וזו הסיבה היחידה שהגעת לאן שהגעת, בכל תחום מתחומי החיים, הן ברוחניות והן בגשמיות.

ואיש בא... ויבא לאיש האלקים... עשירים לחם... ויאמר תן לעם ויאכלו.
וַיֹּאמֶר מִשְׁרְתוֹ מַה אֶתֶּן זֶה לְפָנַי מֵאֵה אִישׁ? וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם וַיֹּאכְלוּ, כִּי כֹה אָמַר ה', אֲכַל וְהוֹתֵר. וַיִּתֵּן לְפָנֵיהֶם, וַיֹּאכְלוּ וַיֹּתְרוּ כְּדָבָר ה': (מלכים ב', ד' מב - מד).

לפני כ-2900 שנה בתקופת הרעב שבזמן הנביא אלישע בא אליו אדם ונתן לו 20 ככרות לחם במתנה, והוא היה בטוח שאלישע ישיביע בהם את רעבונו. אך כאשר אלישע הנביא קיבל את הלחם הוא לא חשב על עצמו - אלא על תלמידיו הרעבים, והוא ציווה על משרתו שיחלק את 20 הככרות בין 2000 תלמידיו - באופן שכל 100 תלמידים יתחלקו בכיכר לחם אחת (מלבי"ם שם).
שמע המשרת את דבריו התמוהים של הנביא, ושאל: כיצד יתכן לתת 20 ככרות לחם לפני 2000 איש, וכי זה יכול להשיביע אותם?
השיב לו הנביא: משרת יקר! התעלם מנתוני השטח והשכל הישר, ועשה מה שציווית אותך. אתה יודע מדוע? כי כה אמר ה', אכל וְהוֹתֵר. ואלוקים הבטיח שיהיה ברכה בככרות הללו ועוד יאמר מהם עודף, ואם אלוך הבטיח - זה בוודאי יקרה.
ואכן כך היה: וַיִּתֵּן לְפָנֵיהֶם, וַיֹּאכְלוּ וַיֹּתְרוּ, כְּדָבָר ה'.

ואם ישאל השואל: כיצד יתכן לומר שהרוחניות באה לאדם בתור 'מתנת חיים', והרי כתוב בגמרא מפורש 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' (ברכות ל"ג ע"ב)?

התשובה לשאלה זו מאוד פשוטה - והיא גם מיסודי הדת, וחובה על כל יהודי לדעת אותה:

ברור שענייני הרוחניות נמסרו לאדם - הן העלייה בהר ה' והן הדרדרו משם חלילה, כולם מסכימים שבדברים הללו הבורא נתן לאדם 'בעלות זמנית' מלאה כדי שתהא לו בחירה בעבודת ה', וזו מתנה נפלאה שקיבל היהודי ממלך המלכים.

אלא כוונתנו כאן "שבמבחן התוצאה", סך ההצלחות וההישגים של האדם ברוחניות - לא הוא גורם אותם אלא זו מתנת שמים בלבד, כמו שבאר בספרים הקדושים שהתפילה והמצוות אינם מזרימים שפע על האדם - אלא הם רק 'עושים כלים לקבל את השפע'.

משל למה הדבר דומה? למעין חי השופע ומזרים מים לכל דקפין, ובא מושיקו ועשה צינור המגשר בין זרימת המעיין לביתו - וכתוצאה מכך המים מגיעים עד לביתו.

וכי יעלה על הדעת שמושיקו מזרים את המים לביתו? ברור שלא! אין ספק שהמעין הוא המזרים את המים בצינור, ואם חלילה תיעצר זרימת המעיין - הצינור כבר לא יועיל למושיקו כלום.

הנמשל ברור! האדם רק מכין את הכלים הרוחניים - את הצינור המגשר בינו לשפע העליון. אך מה שהשפע מגיע אחר כך לאדם באמצעות אותו צינור - זה לא שהוא מזרים על עצמו את השפע, אלא זו הטבה ומתנה שהבורא מרעיף ומזרים עליו (עיין שומר אמונים 'הקדמון' למהר"י אירגאס וויכוח שני סוף אות י"ג), ובלשון התלמוד זה נקרא 'משולחן גבוה קא זכר' (ביצה כ"א ע"א).

והדברים מאוד דקים - והעלנו זאת רק למען הסר ספק מלב עיקש ומפקפק ומתחמק החושב אחרת, ודי בזה לעניינו, ואכמ"ל בנושאים דקים אלו.

סיפור מעניין, לא?
מדובר בתקופת רעב שהתיאבון של כולם גדול ורחב וכאשר יש הזדמנות לאכול - אין ספק שאף אחד לא מעזי להחמיץ אותה, ולמרות זאת מִשְׁרְתוֹ של אלישע הנביא מחלק 20 ככרות לחם ל-2000 איש, וחשבון פשוט מגלה שאם כיכר לחם אחד שוקל בערך 750 גרם, אזי יוצא שכל סועד קיבל 7.5 גרם, בערך ביס אחד של לחם. נכון שזו ארוחה 'מאוד' משביעה? וראה זה פלא. רק שהלחמים הבודדים הללו הספיקו, עוד נשאר מהם עודף. כיצד זה יתכן? את השאלה הזו שאל משרתו של הנביא אלישע, ואלישע ענה לו בארבעה מילים: כִּי כֹה אָמַר ה'... ה' גזר שכך יהא, ולכן הנס הזה קרה.

סיפור נוסף אנו מוצאים על העשיר המפורסם הברון רוטשילד שפעם אחת נכנס לחדר הכספות שלו כדי לבדוק את אוצרותיו - ולפתע נטרקה דלת הכספת ונעלה והוא נכלא בפנים ללא אפשרות לפתוח את הדלת במשך כמה ימים, (ובני ביתו לא הוטרדו מהיעלמותו - מפני שהם היו בטוחים שהוא נסע לאיזו 'פגישה עסקית').

ומה עלה בסופו? למרות שהוא היה מוקף בעושר אגדי ולידו היו ערימות של ארגזים המלאים בכסף וזהב - רכושו הרב לא הועיל לו והוא מת ברעב, ולפני מותו הוא כתב על הדלת מבפנים את המשפט הבא: 'אני רוטשילד - מת ברעב!'

ומה שמעניין הוא שלאחר מותו של רוטשילד פתחו את יומנו האישי וגילו שכתוב שם שהוא היה בטוח שאלוקים לעולם לא יוכל להרוג אותו ברעב - משום שיש לו הרבה מקורות של רכוש, ואפילו אם אלוך יפסיק לספק לו עוד הכנסות ועושר - גם ככה יש לו מספיק כסף כדי לממן את עצמו עד סוף ימיו. אך המציאות עשתה לו בית ספר והתברר לו שאלוקים בלבד הוא הבוס הרשמי והשולט הבלעדי בעולם והוא בלתי מוגבל, והוא יכול להרעיב גם את האדם הכי עשיר... בתוך הכספת שלו...

שתי הסיפורים הללו מחדדים לנו את המסר העצום שראינו מקודם.

אכן, אחד מהעשר זכירות שמצויים אנו לזכור בכל יום (כפי שגילה לנו בעל ספר 'חדשים' לפני למעלה מ-4000 שנה שיש 10 זכירות ולא 6), זו הנקודה של וְנִכְרַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הַנֶּתֶן לָךְ כֹּחַ לְעֲשׂוֹת חֵיל (דברים ח' י"ח), שהכוונתו וההצלחות של האדם הם לא שלו - אלא הם "מתנת חיים" שהבורא נתן לאדם, (כי הוא הַנֶּתֶן - 'הנותן' מלשון מתנה).

עד כאן המסר חד וברור כראש הגפרור, ולא ניתן להזיז ממנו אפילו גרגיר ופירור. אך למרות זאת צצה וגם רצה כאן שאלה מעניינת הדרושת באור וברור, וברשות הקוראים החביבים נעלה אותה כעת לבמה:

מדוע התורה בחרה להעביר לנו את המסר והשדר והידיעה הנשגבה הזו בשתי מקומות כל כך מנוגדים? שהרי בפרשה הקודמת זה נאמר על עניין

לע"נ אורית בת חיה אסתר ת.נ.צ.ב.ה.

האושר שבנישואין

"אלול - כהלכה"

אחד המתנות הנפלאות שה' נתן לנו, אלו "ימי הרחמים והסליחות" שבחודשי אלול ותשרי. בימים אלו הלבבות נפתחים והחיובים שופעים, הפנים יותר מאירות ואנו שמים דגש נכבד על "כבוד הזולת", ועמלים קשה על הפיוס והריצוי עם כל אלו שהתחכנו איתם במשך השנה.

אנחנו לא שוכחים להתקשר לכל הידידים והקרובים ולאחל להם "שנה טובה" ולבקש את מחילתם אם חלילה עוללנו להם דבר מה או ציערנו אותם, ואין ספק שזה דבר נפלא - ואשרינו שזו היא התנהגותנו.

אלא שבכל אופן יש איזה "מת מצווה" אחד שנדחק לפינה ולא מקבל מאיתנו מספיק התייחסות בימים אלו. "למת מצווה" הזה קוראים "בן הזוג"!

גם בימים נשגבים אלו אנו משאירים אותו בממתניה עד הרגע האחרון - ובסוף סוגרים איתו את החשבון השנתי בחיפזון ובחטף - כדי לצאת ידי חובה, ולפני שאנחנו יוצאים לבית הכנסת לתפילת ערבית של חג - אנו נוגשים אליו בדרך אגב "והורלבים" ממנו את הסליחה והכפרה ומאחלים לו שנה טובה. אנו עושים זאת בצורה מכאנית ויבשה, כאילו שזה איזה חלק מטכס שחכמים חייבו אותנו לבצע.

האם כך היא דרכה של תורה? וכי סליחה בצורה חמוצה וחפזה כזו - משיגה את מטרתה? האם היא לא פוגעת מעט בבן הזוג? **לכו... לכו... יש לנו זמן בשפע להתקשר ולאחל ולשלוח להם גלויה של של שנה טובה, רק לבן הזוג אנו לא מוצאים את הזמן לכך - עד השנייה האחרונה. היש פגיעה גדולה מזו?**

אין ספק שמי שמחפש אחר האמת והשלמות - עליו להקדים את הפיוס עם בן הזוג הרבה לפני ראש השנה, ולהתחיל לפתח את הקשר בבית ולהוכיח בשטח את הרצון לשינוי. מי שיעשה זאת, הרווח כולו שלו. גם בעולם הזה שלום ביתו יעלה רמה וביתו יהיה משכן לשכינה, וגם בעולם העליון הוא יקבל על כך שכר עצום.

ג.ב. אין ספק שעבודה על "שלום בית" והתפייסות איכותית ומושלמת עם בן הזוג, זו הסגולה הכי טובה כדי לזכות לשנה טובה.

הבעיה שיש כאלו שחושבים שלבקש סליחה "כהלכה" מבן הזוג - זה פחיתות כבוד והשפלת המעמד, הם בטוחים שבן הזוג באותם רגעים בו להם ושמח לאידם, לכן הם נרתעים מהמצב הזה ומבקשים סליחה בחטף ובחיפזון בשנייה האחרונה לפני תפילת החג - ומיד בורחים לבית הכנסת ומחפשים שם מחסה.

אותם אנשים לא יודעים שההפך הוא הנכון. אדרבה! אדם שמבקש מחילה מבן זוגו ועושה זאת בצורה איכותית ומושלמת ומשדר רכות והתפייסות אמיתית, בן זוגו מעריך אותו פי אלף - ומעריך אותו הרבה יותר ממה שהעריך אותו עד היום. בדוק ומנוסה. בעזרת ה' נקבל עלינו השנה להקדים את ההתפייסות ובקשת המחילה עוד הרבה לפני ראש השנה ויום כיפור. בימים אלו נעבוד כהוגן על כבוד בן הזוג - ונשתדל יותר להשקיע בריבוי האחוה ואיחוד הקשר, ובעזרת ה' כאשר נבקש מבן הזוג מחילה נוספת לפני תפילת החג, נגלה "תופעה חדשה":

בן הזוג ימחל לנו עם חיוך. לא בערך, ובלי להציב תנאים מקדימים. פשוט הלבבות שלנו ידברו ישירות, "ונרגיש" שבן הזוג באמת מוחל לנו.

כאן המקום לציין פרט נוסף ומאוד יסודי. אם חלילה הקשר עולה על סרטון ואיכות השלום בית יורדת, חובה לטפל במפגע הזה באותו רגע - ולהבין שהוא קודם לכל דבר אחר, ולא להשהות את הפיוס ובקשת הסליחה לאחר כך - וכל שכן שלא להשהות אותו עד חודש אלו.

נסכם ונסיים את הדברים במילים פשוטות וברורות:

לחזור על מה שכתבנו, *לחזור על מה שכתבנו*
והנהיה סליחה וכו' *והנהיה סליחה וכו'*
מי יחזיר את כל החטאים *מי יחזיר את כל החטאים*
אל רגלנו *אל רגלנו*
כי כן פלאו מחילתך *כי כן פלאו מחילתך*

למגידי השיעורים

המחשה ללימוד יעיל של הלכות סוכה

דגם סוכה מותאם למגידי השיעורים

המאפשר פירוק והרכבה של הפריטים (סך ודפנות),

הדגמים ניתנים להשאלה ללא תשלום

למען זיכוי הרבים

ניתן להשיג בטלפון 0503547630

המלאי מוגבל

נ.ב. בעבר לזה שימוש מוצלח

וכבר ידוע שאינו דומה תא חזי לתא שמע

יהיה מה שיהיה, הבורא עושה בכל רגע את מה שהוא חפץ שיקרה, וזה לא קשור כלל לנתוני השטח!!! אם הבורא החליט 20 כיכרות לחם יספיקו 2000 איש רעבים - אז זה יהיה כך ואפילו עוד יישאר מזה עודף. מצד שני אם הבורא החליט שרוטשילד ימות ברבע - רוטשילד יכול לצבור רכוש רב כחול הים ואף לרשום ביומנו שהוא מסודר עד סוף ימיו, ולמרות זאת עצת ה' היא תקום והוא ימות ברבע - ליד כל אוצרותיו!!!

והשאלה נשאלת: לאחר שהבנו שהכל בא מלמעלה הן לטוב והן למוטב, האם המצב הזה ניתן לשינוי? האם בכל זאת יש איזו נוסחה שבאמצעותה אפשר לשנות את הגזרה?

חכמו ז"ל גילו לנו שיש גם יש נוסחה כזו - ולנוסחת הקסם הזו קוראים 'משנה מקום משנה מזל', ואדם המשנה את 'מקומו הרוחני' בשמים - הרי הוא גורם על ידי זה להסיר מעליו את הגזרות והצרות. וכיצד זה עובד?

על האדם נגזרות גזרות, בהתאם למיקומו בהר ה'. אך אם האדם מתקדם ברוחניות ומתפלל ולומד תורה וכו' - אזי נשמתו מתרוממת למקום יותר גבוה, ולאור נתוניו החדשים ומיקומו הרוחני המושלם יותר - הגזרה כבר לא שייכת אליו, וזה הפירוש למשפט המפורסם 'אין מזל לישראל' - שעם ישראל מעל המזל (שבת קנ"ו ע"א), מפני שמיקומו הרוחני משתנה כל הזמן לטובה, וממילא הצרות שנגזרו עליהם כבר אינם עדכניים. אך ברגע שעם ישראל נוטשים חלילה את התורה - אזי המזל כן שולט בהם, כמו שהוא שולט בכל הגויים (אבן עזרא 'הארון' שמות ל"ג כ"א).

עד כאן פגשנו את המילים העצומות של 'אֲשֶׁר ה' אֶלְקֵיךָ נָתַן לְךָ' פעמים בשתי פסוקים רצופים. פעם אחת לגבי מחיית עמלק (כ"ה י"ט), ופעם שנייה לגבי הכניסה לארץ (כ"ו א). אלא שהתורה משלשת לנו על המקום את המילים הללו עוד פעם, ומדגש בפסוק שלאחר מכן שרן על 'הבאת ביכורים' - התורה חוזרת על העניין שוב פעם וכותבת לנו וְלִקְחָתָהּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תְּבִיא מֵאֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֶלְקֵיךָ נָתַן לְךָ (כ"ו ב').

והשאלה מתפרצת ועולה וזועקת וממריאה עד לב השמים: הרי ידוע שהתורה מדויקת עד מאוד, ואין בה אפילו אות אחת שנכתבה שלא לצורך. אם כן מדוע התורה חוזרת כאן על המסר הנ"ל פעם שלישית? כיצד זה מחכים אותנו יותר?

בפעם השלישית התורה כותבת זאת על המצוה של 'הבאת ביכורים', מצוה קשה עד מאוד הדרושת מהחקלאי הרבה כוחות ומסירות נפש...

עומד לו יהודי באמצע הגינה, ולפתע הוא רואה שמגיע לו 'מזל טוב!' לאחר עמל גדול של חרישה וזריעה והשקיה וזיבול ודישון וכו' ולאחר המתנה ארוכה של כמה חודשים, סוף סוף הגיע הרגע הנכסף והתאנה הראשונה הבקיעה לאוויר העולם, והיא מחייכת לו ממרום העץ ומוחאת לו כפיים.

החקלאי ניגש של האתנה ומסתכל לה בעיניים ומעביר לה את רגשי חיבתו העזים, אך בו זמנית יש לו צו אלוקי שאומר לו 'עצור!' התאנה הזו לא שלך - ואתה מתבקש להעלות לירושלים ולתת אותה שם לכהן.

אין ספק שמבחינה אנושית ורגשית - קשה מאוד לבצע את המצוה הזו, ומי שלא מבין זאת זה בגלל שהוא לא חקלאי, והוא לא חווה מימיו את הרגע הראשון שמגלים את הפרי הראשון על העץ.

כאן המקום לציין שפעם אחת התבטא יהודי המגדל מלפפונים ואמר לאחד הקליינטים שלו שהתמקח עימו על המחיר: תאמין לי שאני קשור מאוד למלפפונים הללו, עמלתי עליהם הרבה ויגעתי למען שלומם מאוד, וכבר גילו לנו חכמו ז"ל 'שהאהבה' היא תוצאה של נתינה, וכל אדם המשקיע - נפשו נקשרת לאותו מוצר. אך מה אעשה? אני צריך להתפרנס ומשום כך אני נפרד ממלפפוני האהובים. אני מבקש ממך שתבין את רגשותי, ותתן לי את התמורה הראויה עליהם מבלי להתמקח עימי יותר מדי.

[יתכן והמעשה הזה נשמע קצת קיצוני ותמוה. אך מי שינסה להיכנס רגע לנעלים של אותו חקלאי, יכול להבין היטב את המצב הזה].

משום כך באה התורה ומזכירה לחקלאי את המסר הנ"ל: חקלאי יקר, יהודי מתוק, תזיז את 'האני' הנפוח שלך ותפסיק לראות את פרי הזה את עוצמתך ויכולותיך, תסתכל על המצב בעיניים יהודיות ותנתן את התמונה עם המשקפים של 'אֲשֶׁר ה' אֶלְקֵיךָ נָתַן לְךָ'. תבין ותאמין ותפנים שהכל הגיע אליך ממנת חיים - כי הבורא החליט שהפרי הזה יגדל כאן, ובעצם לפני הזה הבורא ייעד תכלית להגיע לירושלים בתור 'ביכורים' - ואתה נבחרת להיות 'השליח מצוה' לענין. אם תקרא כך את המפה, יהיה לך יותר קל להתנתק מהפרי ולקיים את מצות הביכורים בלב רחב.

לסיכום: בלאחר שהתורה לימדה אותנו בשתי הפסוקים הקודמים שגם הצרות וגם הברכות באים מלמעלה והם לא תלויים בנתוני השטח, התורה כותבת לנו את הפסוק השלישי בכדי להעלות אותנו קומה נוספת וללמד אותנו איך לתרגם זאת "מהשקפת עולם" ל"חיי המעשה" - לקיום המצוות, והיא מדגימה לנו זאת על מצות ביכורים, מצוה שהאדם אמור לתת ולהקריב למענה מהונו ואונו.

התורה נותנת כאן לאדם 'זריקת עידוד' בעבודת ה' - והיא הופכת לו את ההשקעה וההקרבה והמסירות נפש לקלים יותר, **התורה מצפה מאיתנו שנתיק את ההבנה וההבחינה העדינה הזו לכל המצוות, ובכך שנוכל להתמודד עם קשיי היצר אשר עובד קשה כדי לבלבל ולסמא את עינינו.**

כן כן, יצר הרע אומר לאדם... אם תרמה את פלמוני ותדרוך על דלפוני ותעשוק את מילוני ותרכל על מלפפוני... אזי תהיה יותר פופולארי ומצליחן ועשיר ומכובד וכו', והיצר לא מגלה לאדם את הסוד שמלמדים אותו אליהו הנביא ורוטשילד בסיפורים הנ"ל - שהעולם מנוהל על ידי בוס אחד ויחיד ולא ניתן לעקור אותו ובעצם לא נתוני השטח קובעים את המצב, ממילא למה לי לשקר ולרמות וכו' בכדי לשנות את הנתונים? וכי זה יועיל? הרי רצון הבורא הוא זה שתמיד ינצח - על אפס וחמתם של כל נתוני השטח, שהרי הכל זה מלמעלה! [יש אפילו שיר כזה. רק חבל שזה שיר ולא צורת חיים].

מי שמתעמק במסר הזה שראינו כעת והופך את הדברים 'לצורת חיים' והלכה למעשה, אין ספק שיש לו 'עיניים איכותיות' הרואות את העולם כמו שיהודי צריך לראות. **מי חושב אחרת?**